

K O H T U O T S U S
EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohtuasja number	x-xx-xxxx
Kohtunik	Iti-Kärt Nursi
Otsuse kuupäev	9. november 2022
Halduskaasus	Vanglakülastus
Kohtuasi	Toomase, Liisi ja Everti kaebus Vangla käitumise õigusvastaseks tunnistamiseks ja taotlus hüvitada tekkinud kahjud
Menetlusosalised	Kaebajad Toomas, Liisi, Evert; vastustaja Vangla
Menetluse algus	10. mai 2022
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. Rahuldada täies ulatuses Toomase, Liisi ja Everti kaebus ja tunnistada Vangla käitumine õigusvastaseks.
2. Mõista Vanglalt välja Liisi kasuks 4000 eurot mittevarelise kahjuna.
3. Mõista Vanglalt välja Everti kasuks 1000 eurot mittevarelise kahjuna.
4. Mõista Vanglalt välja Toomase kasuks 1000 eurot mittevarelise kahjuna.

ASJAOLUD

Toomas on kandmas karistust toime pandud maksuriteo eest. Meest tulevad vanglasse külastama tema 12-aastane tütar Liisi, 2-aastane poeg Evert ja laste ema Kertu. Vanglas selgub, et kokkusaamisele pääsemiseks peavad ema ja tütar end läbiotsimise eesmärgil lahti riietama. Ema Kertu on sellega nõus ning nõustub ka Liisi alasti läbiotsimisega. Läbiotsimisel last kordagi ei puudutata ning ema saab olla läbiotsimise juures. Läbiotsimisel keelatud esemeid ei leita. Lühiajaline kokkusaamine toimub ilma vaheseinata klaasseintega ruumis. Toomasel keelatakse puudutada kohtumise ajal Evertit, sest poega ei otsitud läbi. Evert muutub mänguasjadeta toas õnnetuks. Liisi on alasti läbiotsimise tõttu ehmunud ning ei räägi. Toomas, olles pettunud ja nähes laste ebamugavusi, katkestab kohtumise. Toomas esitab enda ja laste nimel kaebuse halduskohtule, et nõuda Vangla käitumise õigusvastaseks tunnistamiseks ja läbielatud kannatuste eest mittevarelise kahju hüvitamist summas 4000 eurot.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD

Kaebajad taotlevad tekitatud moraalse kahju eest hüvitist 4000 eurot. 1000 eurot Toomasele, 1000 eurot Evertile ning 2000 eurot Liisile. **Kaebajate seisukohad** on järgmised:

1. Kaebaja Liisi riieteta läbiotsimine oli põhjendamatu ning põhjustas lapsele ehmatust ning ebamugavust.
2. Kaebaja Everti eemalhoidmine Toomasest oli põhjendamatu. Toomas oleks pidanud saama Evertit puudutada ning temaga mängida. Evertile põhjustatud mittevaralise kahju alla kuulub ka viibimine 2-aastase lapse jaoks ebasoodsates tingimustes, kus muutus ta väga õnnetuks ja ärevaks.
3. Kaebaja Toomase väitel rikuti vanglaametnike poolt ära tema kauaoodatud kohtumine lähedastega. See seisnes selles, et tütar Liisi ei soovinud pärast läbiotsimist suhelda ning oli hirmul, Evert oli õnnetu, sest ei saanud isa Toomasele lähedal olla ning pidi viibima ebasoodsates tingimustes.

Vastustaja Vangla on seisukohal, et kaebus on asjatu. **Vangla** põhjendab oma **seisukohta** järgnevalt:

1. Vangla sõnul käitusid vanglaametnikud läbiotsimist korraldades õigesti ning väärkohtlemist ei toimunud. Vangla ütleb, et abinõude kasutamine vangla siseselt on väga oluline, et tagada nii vanglatöötajate kui ka teiste kinnipeetavate ohutus ning selle tagamiseks oli korraldatud läbiotsimine vajalik ning õigustatud.
2. Vangla väitel ei ole neil piisavalt rahalisi vahendeid, et sisustada lastenurka, kus kaebajate hinnangul oleks võinud kohtumine toimuda. Lisaks sellele ei oleks lastenurk ohutuse seisukohalt parim valik. Vangla arvab, et nad tulid perekonnale niigi vastu, kui lubasid neil kohtuda ilma vaheseinata ruumis.
3. Kaebaja (Toomas) on ise süüdi, et põhjustas olukorra, kus tema peab viibima vanglas ning perekond peab tulema teda sinna külastama.

KOHTU SEISUKOHT

1. Kohus on seisukohal, et lapse riieteta läbiotsimine ei olnud vanglaametniku poolt õige tegu - see riivas tugevalt lapse kehalist puutumatus. PS § 26 sätestab, et igal juhul on õigus perekonna- ja eraelu puutumatus. Kohus leidis, et lapse riieteta läbiotsimisega rikkus Vangla raskelt üht põhiõigustest.
2. Riieteta läbiotsimisega tekitas ametnik lapsele ebamugavust ja ehmatust. Lapse riieteta läbiotsimisega rikkus Vangla lastekaitseaduse (LasteKS) § 24, mis sätestab, et lapse mis tahes viisil hirmutamise on keelatud. Isegi kui vanem (ema) sai olla lapse läbiotsimise juures ning ametnik last kordagi füüsiliselt ei puudutanud, on sellegipoolest selline läbiotsimise viis

ebakorrektnel, sest see hirmutas last. Kohus leiab, et lapse alasti läbiotsimisel ei olnud piisavat vanglaametniku poolt toodud põhjust. Kuna kokkusaamine toimus klaasseintega ruumis, tähendas see pidevat järelevalvet ning seetõttu ei olnud võimalik, et laps annab isale keelatud esemeid üle ilma vanglaametnike märkamata. Sellest tingitult leiab kohus, et alasti läbiotsimine oli Vangla poolt põhjendamatu ja ebavajalik.

3. Lapse õiguste konventsiooni artikkel 3 sätestab, et igasugustes lapsi puudutavates ettevõtmistes tuleb esikohale seada lapse huvid. LasteKS § 21 sätestab, et ükskõik milliste last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel tuleb alati esikohale seada lapse huvid. Kohtu hinnangul oleksid vanglaametnikud saanud Liisi ulatusliku läbiotsimise asemel hiljem Toomase läbi otsida, et teha kindlaks, et ühtki eset ei antud kohtumise käigus üle. See tähendab, et Liisi oleks küll läbi otsitud (skännerite, teenistuskoerte või läbi kompamisega), kuid alasti läbiotsimist ei oleks toimunud. Kui pärast kokkusaamist oleks läbiotsitud Toomas, siis oleks kohe tulnud välja, kas Liisi tõi keelatud esemeid vanglasse või mitte ning Liisile põhjustatud moraalne kahju oleks jäänud tekitamata.
4. PS § 28 sätestab, et igäihel on õigus tervise kaitsel. Pärast läbiotsimist, isaga kohtumisel oli isa sõnul näha, et tütar Liisi oli alasti läbiotsimisest tingitult vaikne ning ehmunud – see näitas, et laps elas seda raskelt üle ning see mõjutas tema vaimset ja emotsionaalset tervist. Vangla on vastutav selle eest, et läbiotsimisel ei kasutatud tänapäevaseid alternatiivseid vahendeid ja meetodeid (kompamisega läbiotsimine, teenistuskoera kasutamine, skännerite kasutamine jne), mis ei hõlmaks alasti olekut, sest selliselt talitledes oleks olnud võimalik ära hoida lapsele tekitatud vaimse ja emotsionaalse kahju. Kohtu hinnangul on Liisile põhjustatud moraalne kahju, mis hõlmab alasti olekust tingitud ebamugavust läbiotsimise ajal ning sellest tingitud ehmatust, mida oli näha hiljem isaga kokkusaamise ajal, piisavalt suur, et nõuda vanglalt selle hüvitamist summas 4000 eurot. Kohus leiab kaalutledes, et Liisi õiguste rikkumine oli niivõrd raske, et õiglase on mõista mittevaraline kahju suuremas summas, kui kaebajad seda taotlesid.
5. Lapse õiguste konventsiooni artiklile 3 ja LasteKS §-ile 21 toetudes leiab kohus, et Evert oleks pidanud kohtumise ajal saama olla süles oma isal Toomasel, kellega oli tal emotsionaalne side peaaegu kadunud. Vanglaametnikud ei lubanud seda, kuna poega ei otsitud enne kohtumist läbi. Seatud keelu asemel oleks kohtu hinnangul saanud lapse väga lihtsalt ema nõusolekul läbi otsida (kasutades alternatiivseid vahendeid) ning teha kindlaks, et lapsega ei üritata vanglasse kaasa tuua keelatud esemeid. Kui poeg Evert oleks läbi otsitud ning lastud isa lähedale, siis oleks saanud öelda, et Vangla lähtus lapse huvidest ja tegi seda, mis oli lapsele kõige parem – lasi ta isa juurde, et poeg Evert ja isa Toomas saaksid taastada omavahelist sidet. Aga kuna Vangla ei lubanud Toomasel poega Evertit sülle võtta, ei saanud isa ja poeg üle pika aja toimunud taaskohtumisel taastada omavahelist sidet, mistõttu ei pruugi see ka kunagi enam taastuda.

Lisaks eelmainitule pidi 2-aastane laps viibima kohtumise ajal kõledas ruumis, kus muutus ta väga õnnetuks ning see põhjustas lapsele kannatusi juurde. Need kannatused omakorda mõjutasid Everti vaimset ja emotsionaalset tervist. Sellega rikkus Vangla PS § 28, mis sätestab, et igaihel on õigus tervise kaitsele. Kohus hindas, et Evertile põhjustatud moraalne kahju, mis seisnes tema isa Toomasega uuesti kontakti loomise võimatuses ning vanglas ebasoodsates tingimustes viibimises, on piisavalt suur, et nõuda Vanglalt selle hüvitamist summas 1000 eurot.

6. Kohus leidis, et Toomase ja laste omavahelisele kohtumisele seatud ebavajalikud piirangud rikkusid kohtumise ning põhjustasid Toomasele ebameeldivust. Kuna isa oli lastega kohtumist kaua oodanud, siis pettus ta kohe, kui nägi, et tütar Liisi ei taha läbiotsimise tagajärjel tekkinud ehmatuse tõttu rääkida ning poeg Evert on õnnetu ja Toomas ei saa teda lohutamiseks sülle võtta. Toomase ja Everti omavaheline side oli pika lahusoleku tõttu peaaegu kadunud ning Toomasel ei olnud võimalik seda ka taastada. Kuna Toomas nägi laste ebamugavusi, siis otsustas ta kohtumise varem lõpetada.

Toomas kandis karistust, mis oli määratud küll raske teo eest, kuid sellegipoolest varavastase kuriteo eest, mitte isikuvastase kuriteo eest, see tähendab, et reaalsed riskid ja ohud, mis oleksid kaasnenud kokkusaamise piirangute leevendamisega kohtu hinnangul puudusid. Sellest tulenevalt oli kohus seisukohal, et Vangla põhjustas Toomasele moraalset kahju, mis seisnes Toomase (ja tema lähedaste) kauaoodatud kohtumise ära rikkumises ning nõuab Vanglalt tekitatud mittevaralise kahju hüvitamist 1000 euro väärtuses.

7. Kokkuvõttes otsustab kohus rahuldada Toomase, Liisi ja Everti kaebuse vangla vastu. Kohus nõustub, et Toomase tüdruku Liisit ei oleks tohtinud alasti läbi otsida ning selle kaudu põhjustada tüdrukule ebamugavusi ja ehmatust. Kokkusaamise käigus oleks Toomasel pidanud olema võimalus hoida süles oma 2-aastast poega Evertit, kes niigi oli isale kaugeks jäänud ning võõrastas. Kohus nõustub, et Vangla oleks saanud kokkusaamise korraldada kui mitte lastenurgas, siis vähemalt kohas, kus oleks 2-aastasel poisil meeldivam viibida ning ta ei oleks olnud nii õnnetu. Kohus leiab ka, et kohtumisele seatud piirangud olid ebavajalikud arvestades süüaluse karistust. Kohus peab õiglaseks, et Vanglalt väljanõutava hüvitise summa on kokku 6000 eurot – 4000 eurot Liisile, 1000 eurot Evertile ja 1000 eurot Toomasele.